

ივერის

ბაზითი ღირს:

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაფრი.

რედქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტყაფისა.
ბაზითის დასაბარებელი:
და განცხადებთა დასაბარებელი
უნდა მიმართონ რედქციას და წერა-კითხვის
გამყარვს, საზოგადოების კანცელარიას—სახს-
ლის ქუჩა, ნაჭის ქარვასლა.
ფასი განცხადებას:
ჩვეულებრივი სტრიქონი 8 კაპიკი.

ქენინა შაბრიონი იმის ასული ბაბარაონი დავითიშვილი
ქენინა ქალისადა ზაალის ასული მინისაშვილი შვილი
ბიძგის გულითადაც მწუხარებთ ნათესავთა და ნაცნო-
ბთა გარდაცვლილასა პირველი—მეუღლისა, ხოლო მეორე—მამისა
თვისისა თანადაც ზაალ შიორგის ძის ბაბარაონი-დავითაშვილი
ლისადა და სხოვენ მოპრამდნენ მიკვალბულის გამოხვენიებაზედ
8 თებერვალს, დღის 10 საათზედ სოფელ ფცას (გორის მაზრა-
ში). გვამი მიკვალბულისა დაკრძალულ იქნება სავაგრალო სა-
მარხში, სოფელ რუისს. (1—1)

ქართული თეატრი
ოთხშაბათს, 9 თებერვალს
გ ა ლ ე რ ა ნ გ უ ნ ი ა ს
ს ა მ ე ნ ე თ ი დ
ქართულ დრამატულ საზოგადოების დასის მიერ ქ. ნ. სთაროვის, ბ. ავა-
ლიშვილის და ბ. ნ. ალექსევე-მესხივის, ყოფიანის და ტყეაიელის მი-
ნაწილობით წარმოადგენილი იქნება

ბირველად ასალი ზიქსა
ცხორებდა
ჩვენ დროინდელი სურათები 2 მოქ. ვ. გუნიაში
ქედნება ალექსანდრე ყაზიბეგის ხსოვნას
დასილ ბედგადასის როლს შესრულებს
3 ვალსე. ალექსანდრე-მანისაშვილი

ალეუმი
კომპოზიტორება 4 მოქედნება ვალსე. ვალ. გუნიაში მიერ
1 მოქედ. 2 მოქედ. 3 მოქედ. 4 მოქედ.
ფანის სადგომი * სამსე. თათარა * ბერიშთ მისკლა * გამაფკ. სადგალი
მოქედება სწარმოებს თიანეთში
მონაწილეობას მიიღებენ: ქ. ნ. სთაროვისა, ავალიშვილისა, ჩერქაშაშვილისა, ტა-
რაიელისა, მკეშიშვილისა, მინარაიისა და სხ. ბ. ნ. ალექსევე-მესხივი, ყოფიანა,
ტყაიელი, სეპოშინი, გუნია, აწყურელი, შთარიაშვილი, კახლაგა და სხვანი.
დღილობის ფასი ჩვეულებრივია
შეგირდებისათვის გუბონები ღირებულებს უკან 60 კაპ.
დასაწყისი სწორედ 71, საათზედ

წარღობა და კორმონდონი
სიძინე უნდა იგზავნებოდეს შო-
ლოდ რედაქციის სახელზედ.
ქუთაისის ამხანაგობის გამოცემა
№ 7
დაიბეჭდა და იხილებს
თსმულქმანი
გ. წერეთლისა
I ტომი
ფასი საბ. აბაჯი
(5—3)

**ქახთის ახლად შეამარხა მინა-
ხვის პატრონი ანანაბოლა**, და-
არსებელია იმ აზრით, რომ ადგილო-
ბრი და შიდა რუსეთის მაზრებში გაი-
ტანის ნამდვილი კახური ღვინო
ამხანაგობის წყურთა ვენახებისა. ამ-
ხანაგობა მოქედნებას დაიწყებს ამა
წლის 5 თებერვლიდან.
ნარდალ და წკრილ-წყურთა გაიყი-
ლებს ტფლისის, ამ საზოგადოების
საწყობს სარდლებსა და მალაზიებში;
1) მიხილოვის ქუჩაზედ, სლივიცის
სახლში № 81; 2) ერყნის ბოედან-
ზედ, თამბაშოვის ქარვასლაში.
(10—4)

ტფილისი, 8 თებერვალი
ჩვენის კავკასიის სამეურნეო სა-
ზოგადოების განუთის უკანასკნელ
ნომერში დაბეჭდილია ს. ნ.
ტიმოფეევის წერილი, რომელიც
მეცხება ბაღისის თესვის საქმეს
ამიერ-კავკასიაში. ეს წერილი წა-
კითხულ იქნა მეორე დღესვე სა-
ზოგადოების წევრთა კრებაზედ.
ამ ფრთხად საინტერესო ამბავმა გან-
მოიწვია დიდი ბასის; ცხადად სწა-
და, რომ სამეურნეო საზოგადოე-
ბას სწავლის, შეძლებისა და გვა-
რად, რამდენი მონაწილეობა მიიღოს
ამ დიდად საყურადღებო საქმეში.
რაკი ამ საგანს შეეხო საზოგადოე-
ბის განუთი ორიოდე სიტყვას ვი-
ტყუთ.

საქართველოში ბაღისის თესვა
გავრცელებულია ამ ქადა იმერეთსა-
სა, რაკი—ლინჩურსა და ცოტაოდნად
ქართლიშიც. ითესება ორ გვარი
ბაღისი: კოლენდარი (*Lolium pe-
renne*), განსაკუთრებით იმერეთ-
ში და ოინჯა (*Medicago sativa*),
რომელიც გავრცელებულია უფრო
ხედავ, გვავანის ადგილებში, თუ-
ცა ესაბლიან რწყვისა თხალაობა.
ამ ბაღისის თესვას აიძულებ ჩვე-

ნი გლეხ-კაცობა იმ გარემოებამ,
რომ მკვიდრთა გამრავლების გა-
მა მიმუდო და ცოტაოდნად. მკვირე
მამულის პატრონმა ვეფხე შეი-
კლა შესვენება თავის მამულისა;
ამის გამო მიწა მოიღობა და და-
პირდა, იღობა მოსავლობა და
ამასთანვე სრულიად ადარ და-
ჩა არც საბაღისა და არც სათი-
ბი ადგილები. საქონლის გახმე-
ბა გახმელდა საგვების შემცირე-
რების გამო, შეცოტავდა მისი რი-
ცხვი. მაგრამ საქონლის რიცხვის
შეცოტავებისავე აქვს თავისი სა-
ზღვარი. თუნდა რძესა, ერბოსა
და ყველს რომ მიუკურადდება არ
მიიქცეოს სოფლის მკვიდრმა,
როგორც იმერეთში, მაკალითად,
მაინც იმდენი საქონელი უნდა შე-
იკრიბოს, რამდენიც მიწის შესაბუ-
შავებლად არის საჭირო. თუ
ქართლ-კახეთში რვა უდელი ხარ-
კამბინთა მწანვე, იმერეთში მი-
წის მოსახსნავად ახლანდელის წე-
სით ერთი უდელი მარტო საჭი-
როა. და სწორედ ამ იმერეთში
უბაღისობის გამო ისეთი ძველი
დროა ამ ქადა, რომ ბევრგან ამ
ერთის უდელის გამოხვევადაც
აქა ჰყოფინი სარჩა. მართლაც
მეტრ-მეტრად ძნელი დროა იქაურ
სოფლის მეურნეობისათვის.

ამასთანვე ნიღბავს მეტრ-მე-
ტრ მოღალევა და გვადინანობს
გაცრეკლება ტუის გახების მიზე-
ზით თხოულობს მიწის გაპატრე-
ბას, მამულის სასუქის შეტანას,
რადგანაც სასუქს, მიწის გადინე-
რების გარდა, ის დიდი თვისე-
ბა აქვს, რომ დიდამიწას სინჯ-
ტეს უნახავს და ყირათთანდაც ახ-
რებს მუცხარესათვის. ხოლო
სახნავ მიწებზედ გასაპატრე-
ვლად დიდძალი სასუქის მოგრო-
ვება საჭირო ყოველ გუენის
ოჯახისათვის, რომელიც მეურნე-
ობას მისდევს. სასუქის მოგროვე-
ბას მამულისათვის საქონლის შე-
ნახვა უნდა და, რასაკვირველია,
როდესაც საკმაო საგვებს ვერა
ჰქოუდობენ, ცალ-უდელის ხარის
შესახსნავად, მაშინ ძნელია საქონ-
ლის მომეტებულ რიცხვის შენა-
ვა, იმოდენს რიცხვისა, რომელიც
საკმაო სასუქის მოკვებას შეიძლებს,
უპირველესი და დიდად დამამრე-
ვლებელი გარემოება საქონლის
იმოდენად გამრავლებისა, რომ
შეიძლებოდეს მიწის გაპატრე-
ბას უსუთი, საქონლის საგვების
კლებულობა. საგვების გასაბე-
რებლად ერთადერთი დონისძი-
ბა ბაღისის თესვა არის.

ბაღისის თესვის გავრცელებას,
რასაკვირველია, დიდად ხელს უშ-
ლის მამულის მეტრ-მეტრ სიკო-
ტუვა, მაგრამ, ვისაც-კი რამდენი
ნიშნობა აქვს, კარგი იქნება, ბა-
ღისის თესვას დაადგეს. სამეურ-
ნეო საზოგადოება აპირებს ყო-
ველის გზით ხედი შეუწყოს იმთა-
ვინც-კი ვანიზრხავს ბაღისის თე-

სვას. თავდაპირველად, რასაკვირ-
ველია, საჭიროა გამოკვეთულ და
შესწავილი იქნას დაბეჯითებით,
თუ რა და რა საკვები ბაღისი უფ-
რო უკეთესად ხეირობს საქონე-
ველობს სხვა-და-სხვა ადგილებში.
ჯერ-ჯერობით-კი, რასაკვირვე-
ლია, გავრცელებულ უნდა იქნას
კოლინდარი და ოინჯა, რომლის
მოყვანაც ამ ქადად საგზამდ იციან
მიუღეს საქართველოში.

ამ ბაღისის თესვის გავრცე-
ბისათვის ყოველთ-უწინარეს თეს-
ლის საჭიროა, და ზოგიერთნი წვე-
რნი სამეურნეო საზოგადოებისა
იმ აზრისანი არიან, რომ საზო-
გადოებამ უნდა დაიბაროს ისეთი
თესლი, სადაც ეკუთვნება, და მიწე-
დას მეურნეთა, ვისაც-კი უნდა თეს-
ვა ნაყოფი და საკვებ ბაღახეული-
სა. ჩვენდა სამწუხაროდ, ბევრ-
ჯერ ასე დაბარებული თესლე-
ლი მკვირე მკვირდის დირესე-
ბის გამოდის და ამიტომ დი-
დად სასურველია, რომ ჩვენმა მე-
ურნეებმა, ვინც-კი ბაღისის თეს-
ვას მისდევს, თესლის შეგროვე-
ბაც დაიწყონ. ჩვენში მოყვანილი
და ჩენი მიწა-წყლის თესლი უფ-
რო უკეთური და საიმედო იქნე-
ბა უკეთესის, ვიდრე უცხრა ძე-
ქნებიდან დაბარებული.

ახალი ამბავი

* * * გ. ა. „Нов. Обоз.“-ს გაუ-
გინია, რომ ტფილისის სასულიერო
სემინარიაში სწავლა დაიწყება 14
თებერვლიდან.

* * * ამიერ-კავკასიის დღითა ინს-
ტიტუტის საბუღ აცხადებს, რომ ამა
წლის ივნისის თვეში სწავლას ათა-
ვებს რვა სახელმწიფო ხარჯით მოს-
წავლე უცხოელები. ამ რვა ვაკანდილან
ორი იმყოფება ბ. ნ. შთარია-მართებ-
ლის განკარგულებაში, ხოლო ექვსის
ვაკანდის გამო-კი ექვტი უნდა იყა-
როს ამა წლის 4 ივნისს. ვისაც თა-
ვისის ქალიშვილისა და ან ნათესავის
მიცემა მჭერს ინსტიტუტში, თხოვნა
სამუშაო უნდა შეიტანოს ამა წლის
პირველ აპრილამდ შემდეგის საბუ-
თის ქალღმებლთურთ: 1) სამსახუ-
რის ნუსხა, ანუ მოწმობა მამის სამს-
ახლოობისა, რომ იმის შვილს უფლე-
ბა ჰქონდეს ინსტიტუტში შესვლისა; 2) მოწმობა სასულიერო კონსისტო-
რისა ყმაწვილის ქალის კანონიერად
დაბადებისა და მონათვლის შესახებ;

3) სამეურნეო საბუღის იმის უა-
ნთულობისა და ყვეულობის აცრის
შესახებ; და 4) მოწმობა სიღარიბე-
სა, აღებულთ თავად-დონორობის წი-
ნამძღოლისა, ამ მოთავს უფროსთა-
გან, ანუ პოლიციისა და სახელმწი-
ფო დაწესებულებისაგან აღებულთ.
ომლებს შესახებ თხოვნისათ და რ-
თული უნდა ჰქონდეს მოწმობა

მღვდლისა ანუ ადგილობრივ პოლი-
ციისა ერთისა ანუ ორივე შუამდგომ-
ლისა სიკვდილისა. ყოველვე წესი ყმაწვი-
ლობის ინსტიტუტში მიბარების შე-
სახებ და აგრეთვე ისიც, თუ რა სა-
ხის არხა უნდა დაიწეროს, აღნიშ-
ნული ინსტიტუტის პროგრამაში,
გამოც. 1892 წ. ამ პროგრამის ყი-
ლვა შეიძლება ინსტიტუტის კანცე-
ლარიაში 25 კაპ.

* * * კავკასიის საფილოქსიო კო-
მიტეტმა სენო ფალოქსიას სენთ
მიღებული შემდეგი ადგილები: 1)
ქუთაისის გუბერნიაში: ქუთაისის,
შორაპის სენაქის და ზუგდიდის მა-
ზრების, აგრეთვე მიწების სოფელ
დერჩანის, ლეხუმის მაზრისა და 2)
ტფილისის გუბერნიაში: მიწების სო-
ფელ ცხინვალის, გორის მაზრისა,
ამას გარდა კომიტეტმა სენო საყვით
შემდეგი ადგილები: 1) ქუთაისის
გუბერნიაში: ლეხუმის მაზრა, გარდა
სენეთის საბოქალოის, რაკის და
ოზურგეთის მაზრები და ბათუმის და
სოხუმის ოლქები; და 2) ტფილისის
გუბერნიაში, გორის მაზრაში, მიწები
სოფელ ტყეზრისა და სენაქის ტე-
ზერისა, სურამის საბოქალოში, და
მიწები სოფელ ქვიშეთის, ბორჯომის
საბოქალოში.

ამიტომ კავკასიის საფილოქსიო
კომიტეტი საყოველთაოდ აცხადებს:
1) რომ ზემოხსენებულ ფალოქსი-
ის სენთ მიღებულ ადგილებიდან
აღკრძალულია გამოტანა ვაზის ყველა
ნაწილისა და აგრეთვე ყურძნისა და
ვაზის ფოთლებისა, მოყვლაგარი
მცენარისა, ბაღისის, თივისა და
ჩილისა, გარდა ხორბლისა, სიმინდის-
სა, ფეტვისა, ქერისა, მარცისა და
სხვა პურეულობის მიკვლისა და
თამბაქოს გახმარ ფოთლებისა; აგრე-
თვე აღკრძალულია გამოტანა სასუ-
ქისა, ბალის მიწისა, ვაზის ქვირე-
ბისა, მარგილებისა და სარგებისა;
2) რომ ზემოხსენებულ საყვით
ადგილებიდან აკრძალულია გამო-
ტანა მარგილებისა, ქვირეობისა სა-
რგებისა, ვაზის ყველა ნაწილისა და
აგრეთვე თეთი ყურძნისა და ვაზის
ფოთლისა.

ს. ო. ზეველიანი. (გურია.);
ამ დღემდე ვაგებთ აქ სახარდის
ამბის მოწმობა. აქაურ სომეხების,
გვარად ხომარაიის, სახლში ბავშვებს
თავი მოქალაქისათა შიდა. საუბრე-
ლოდ წაუსულიყვენ და პატრონი
ლექტებს აღარაინ თურმე დარჩათ ყუ-
რისაგანდელი. ამდროს ერბომა აქვე
მოთამაშემ, ასე ათის წლის ყმაწვილ-
მა, ჩამოიღო საფანტო გატყნოლი
თოფი და ხან ერის ბავშვს უზინებ-
და ხუმრობით და ხან მეორეს. ბავ-
შვები აქეთ იქით თოფს ოდენდენ. აქვე
იჯდა მასპინძლის პატრონი წლიანგე-
რის ქალი. ყმაწვილმა ამ ბედ-
კრულს ზედ დიდებულ ბიროთ მიუ-
ტანდა თოფის ლულა, თოფმა იქვეც
და საბოლოო დავა იქვე გაფორდა,

სისხლი მოსვრილი, ადვილი წამო-სადგენი, რა სურათი წარმოუდგა საბარლო დედას, როცა მებობლი-ღან შინ დაბრუნდა. ბავშვმა მხო-ლოდ რაღებულ წამო იცოდა. აქედ წარბა ჰნახავთ თოფით შეთარღე-მულს ათი-თორმეტი წლის მონადირე ბავშვს და, ცხადია, რომ ამიანი წილობა უნდატარებდეს უფრო ხშირად მოიკანს ხოლმე ვიდრე სარგე-ბლობას. კარგია, რომ ამ უზედუ-რების შემდეგ მაინც ვაფრთხილდ-ხოლენდ ამ ცელქების შობალები და პირობის მოკვლის ნაცვლად წლიწ-აწერის ბავშვების ჯერ კიდევ გაუ-ფრჩქნელს სიკვობლეს არ გაქრო-ბინებდენ უღრობად ატბილის პატა-რა მონადირეებს.

* * * უარაიაზი: 5 თებერვალს, ღამის 11 საათზე, რკინის გზის შეიარ-ის სისხლს დაეცნენ ხუთი შეიარა-ლებული კაცი. ამ დროს სხალხი პატარებელი მოდიოდა განჯისკენ, ფანჯრიდან აჩვენა წითელი ფანარი და მატარებელი გასრდა. ავახაკები გაიქცნენ.

* * * დ. აბაში: ძირელ შეგვაწუხა ამ ზამთარს ქობლბობა: ოჯახი არ დას-ტოვებს, რომ არ მოგზაართ მისთვის ის ცხენი, ან ხარი და ან ძროხა. გავგანავებს და ეს არის. არ ვიცი,თი, სითი წვიდიდო და რა წყალში გადაფ-რდები.

* * * ცხინვალის: წელს ჩვენსკენ შემოტეული ზამთარი იყო ნამეტნე-ვად დღეებმერსა და იანვარს: საში-ნელი ხმელი ყინვები იდგა და მიზე-ხიც იქნება ეს იყო სხვა-და-სხვა ავად-მყოფობის: ეს ფილტვების ანთე-ბა, თავის ტკივილი, ყურის ტკი-ვილი და სხვა. მოსაფლისაფიეს-კი, ვლინებ ურიყო წყლოწიდი არ უნდა იყოს, რადგან ქირანახული ამ თავი-დანვე თოვლია დაფარა. თუმცა ასეთი ზამთარი იყო, მაგრამ საქონ-ლის კირმა დიდი ზარალი მოუტანა ხალხს.

ვალეტონი

კახოს უფროსილილი!

რკინის გზას სადგურის უფროსის ნა-შრომა

(სურათი ამერიკული ცხოვრებისა)

თორმეტს საათს სწვიმდა ვანუ-წყვეტლივ. მატარებელმა 39 ერთი საათი დაივიანა. წვიმა თითქო კო-კის პირობად ახსამდა, შეიხის ორბე-ლოებით შემოსილდა და სქედდა და ქუბდა. ჩემი მოუყენებლობა თანდა-თან მატულობდა. საქმე ის იყო, რომ ჩემდა ჩრწუნებულ რკინის გზა-ზე დიდი ხიდი იყო, და ორივე გზა-ში მხარი გამოსავლილი. ვარდა ამისა, ამ მატარებელი მოველილი 14 ათასს დოლარს, რომელიც ჩემ მებობლივ მემამულე ელერიკისათვის უნდა გა-დამეცა. ამისთანა ტარისში, ვინ იცის, რა უნდატარებდა შემთხვევად მატარებელს... სილამოს წვიმა საათ-ის იქნებოდა, როდესაც ორი წი-თელი თვალი გამოჩნდა. გულში სი-ამოცნებამ გამობინა. ვიფიქრე: ეს-ლა მაინც მოვიყენებ მეთქი; მაგრამ თქვენმა მტერმა მოისვენის ისე, დი-ლიდამ აღლევებული ნერვები ასე დღილად როდი და აწოწმანდებმა. შე

* * * იქიდანვე: მიიდან ჩამოსული ოსებიც თითქმის ამავე შემოგვიჩიან: ამ სუფთა და მყუდრო სოფლებში ათას ნაირი სწველება ანახებებდა ხალხსა. როგორც ზემოთი ოსე-ბი, აგრეთვე ვაქცილები სწივიან, ყვა-ვილი, ყელის ტკივილი და სხალი ვარსა და ჩვენი პატრონი არავინ არისა, თუ ზვეთი მოუყენებლენ მიანაია წასვლა, ჯავამდის ხომ სულ თავისუფალი გზატკეცილია და, სა-ყვირველია, რატომ უყრადღებს არა-ვინ აქევეს ამ მოის სოფლებს.

* * * იქიდანვე: ჩვენებური ვაჭრე-ბი, ცოტა არ იყოს, თავისუფლად იქცევიან; თუმცა ნიხრი აქეთ დაწე-სებული ყოველ სანოვავებულ, მაინც თავიანთ ყოველ ჰყლიან თავიან-თებურ ყალბის სასწორ-ჭვებითა. ასე-ვე იქცევიან სამიტირებობის პატრო-ნები: თუნც თავიანთი სუთით სამ აპაზად ჰყლიან და მანეთი კოუჯდე-ბა მიედველოს, ისეთი საწყაოები უნ-დათა, საქმელები ხომ პირში არ ჩა-გება კაცს. ხანდახან ერთი წივი-რის საქმელს მოგიტანებენ, რომელ-საც ან ზოხლთი შესქეპ, ან და ხელ-უხლებულს დასტავენ. პურბლად რომ იქნევი თქმის: ამოდენა ქვეყანაში ერთად ერთი მეთონეა, სითიხნის და ისევე გაუღვივარს აკრავს, თონიღვა-ნაც ისეთივე ამაოვებს. ერთის სტ-კეტი, კაცს ქვის კუჭი რომ ჰქონდა, ვერ მოინღლებს. ამისათვისაც საქე-რაა, სასწორი ჩამოაზან, ნიხრი და-უწვრილ და, თუ შეამჩნიონ უფარგი-ის პურის გაყავა, დაჯაჯარიმონ.

ამ ჟამად ჩვენი ხნრის სოფლები ათას ნაირ გავიკრებაშია და აღარ იცის, რითად დასაწყისი თავი და რომელ ერთს გაუძღვეს: ეს მამასა-ხლისის ფულიო, ეს ჩაფრისა, ეს მილაზისა, ეს მღაღღალი-დაკრისა, ეს ტუსის, ეს ჯარიმებო, ვინ მოსთე-ვლის, თუ რამდენი ვაი ვაგლახი და-აწვა და რა ნაირ გავცატივებთა და შულუ-შემქნებუნია დაძებენ გარე-კანტი ვარის-კარ უღმერთო საგნე-ბლით ვარის ასადგებად. ამისთანა

ბნელი აზრები მიტრობილება თავ-ში: სადგურზედ მარტო მე ვცხოვ-რობდი, და ამოდენა ფულებით მარ-ტო დარჩენა შიშის ზახას მცემდა. დაგვიანებულ მატარებელმა გა-მოვიდა ორი, ან უკედა ესტკეპთ, ერთი კაცი, რადგანაც მეორე კუბო იყო. ეს კუბო საბარგო ვაგონილამ გამოიტარეს.

«ვინ არის ეს მიცკალბული?» ვიკითხე მე, როდესაც კუბო სადგუ-რის დარბაზში შემოიტანეს. «ეს ჩემი ნათესავი ქალის გავიი გან-ლიეთა. ზრდილობიანად მიხასულა კარგად ცაცმლობა ყმაწვილობა, რომე-ლიც კუბოს თან შემოიყვია. აქედენ, უთოლად იცნობთ ბატონ ელერიკს, განაგრძობ მან, ეს საცოდავი მისი დავაწვლია, და ცხლა მის მამულში მიგასწავლეს საგვარეულო აღლამაში დასაკრძალავად.» «მაშ, კუბო აქ უნდა დარჩეს დი-ლიდამ?» «დაი!» მოწყვეტით მიხასულა მან. «არ შეიძლება დღესვე მივიღე ელერიკის სახალღში?» ამისთანა ტარისში ძლიან გავი-ჭირებოთ: სტაობა, ამალამ სასტუმ-როში გაათით ღამე. ეს სასტუმრო-ს იყო ათიწუთის სადავლედ სადგურადამ. იმ დროს, როდესაც ამ უცნობ კაცს

დროს უცდიან ვაუმძღარი ფულის პატრონებიცა და იქერენ ხელში უყიცს და ბეჩავს გლეხ-კაცობას.

* * * ჩვენ მივიღეთ ბ ნიხსებ გვე-ლსიანისა და აპამ ელიზბარაშვი-ლისაგან 14 მან. განსვენებულ ბე-ლტრტიკ აღმესანდრე ვახიხების ფო-ნადვეცით «ქართულია შურის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადო-ებისა» მმართველობას.

ძარბაზის აზრის ბამარტობა

დიდი ევროპა და პაწია საქართვე-ლი წერაში სულ სხვა და სხვა გზის აღდგენ მთელის საუკუნოების განმა-ვლობიში: ევროპილით საუკეთესო ხელად მიანდნათ ირიბი ხელი და უარ ჰყოფდნენ პირდაპირს წერას, როგორც ყოველდ შემუსაბამოსა. ჩვენში-კი პირდაპირი ხელი გამეფე-ბული იყო და ირბას წერას ადგილს არ უტლიდა. მთელის მეცხრამეტე საუკუნის განმავლობაში სამისწავლო მთავრობა ყოველ ღონის ძიებას ხმა-ობდა, რომ ვადაცემა ქართველები პირდაპირ ხელსა და მიგეია ირიბის ხელის ხმარებას; მაგრამ ამოდ. თუმცა ევროპის ავტორიტეტი დიდი იყო და თუმცა მთელს ქართველს ვადახვედნა სწორე გზიდან ამ ავტორიტეტმა; ვარნა ქართველობა საზოგადოდ მაინც მტკიცედ იდგა თავის აზრზედ და მხედ ესარჩებო-და პირდაპირ წერას. ამ საჩრდს ირიბის ხელის თავიანთი მცემელნი აბარებდნენ ეროვნულ რუტინას, ძველის რეჟიმების ზრმა მიმდევრო-ბასა, ვიწრო ქუხას. ვინ მოთუქრე-ბდა, თუ მახლობელს მომავალში პატარა ქართველების აზრი გამა-რთილდებოდა და დიდი ევროპიელე-მისა-კი ვატირდებოდა. მაგრამ მო-ულოდნელი მოხდა. უკანასკნელ ხანში ევროპაში ჯერ ექვი დანდად «შესახებ ირიბის სახელის დარჩების», შემდეგ ეს ექვი იზარდა, იზარდა და ბოლოს გარდაიქცა უარყოფად ამ

ველაპარაკებლი იმის შესახებ, თუ როგორ მიეგნო სასტუმროსათვის, მომიახლოვდა კონდექტორი და გა-დამოქცა პაეტრი, რომელშიაც ზემო-ხსენებული ფული იყო. «ფრთხილად იყავი, ვილიამ!» მი-თხარა კონდექტორმა; «ამოდენა ფულ-ზე ადვილად უფარობება კაცს თავი-ლი. ვიცი, რომ ყოჩალი ხარ, მაგ-რამ ერთის ტყვის კვრა გულში, არ გაუჭირდებათ.» ამის პასუხად თით-ქო ხუმრობით ვიფილბარაკე რაღა-ცა, თუმცა უნდა გავტყდე, სრულიად დე არ ვიყუებ ხუმრობის გუნებაზე. კონდექტორმა ზარი დაარკინა. მატარებელმა ერთი დაჯეკლა და გა-ულგა გზას. მე თვლი ვაგაყოლე მა-ტარებლის ცეცხლებლი ანთებულს თვალებს. იღენ ხანს ვუყუბო, ვიძი-რე სრულიად არ დაჰვარა დამის ბნელში წყვილია. დაფრჩი მარტო. ცალკე მარტობამ და ცალკე რა-თილ გაუბეზარმა შიშმა მოიკცა ჩემი გული.

ოთახი, რომელშიაც ეს ცხოვრებე-ნი, ზედ დარბაზზედ იყო მომბული; ამ დარბაზში ეყუო მარგი-ბაბასა, და, სხვათა შორის, კუბოც იქ ეს-ვენია. გვიანვე დარბაზში თუ არა, ძა-ლა უნებურად, კუბოს მივანერდი იმ წამსვე ჩემის ოთახისკენ გავეშე-

ხელისა, როგორც შეუფერებელისა და მავნებელისა..

როგორც უკვე მოგახსენებიათ, ჩვენ პასე წინედ გამოვეცი რუსულს ენაზედ პატარა წიგნი «Нормальное Письмо», რომელშიაც ვამტკიცებთ პირდაპირის ხელის უარღესობას ირიბის წერის წინაშე პედაგოგიკის, გვიგინერის, ესტრეტიკისა და ოკუ-ლისტურის (მედეველობის) მხრივ და ვიმოწმებთ დაწინაურებულს პედაგო-გებს ჰქმეიებსა. არ ვასულამ წიგნი დაბეჭდვის, შემდეგ ორი კვირა და ფო-სტამ მოვიკრეანა ახალი ევტორიტეტუ-ლი მოწმობა ვასამართლებლად ჩვე-ნი აზრისა. ბელივის გამაჩენილს დოქტრის ლეზოსისსულ უკანასკნელს ქამს გამოუცია ცალკე თხზულება ამ სათაურითა: «გაღვიანა ბავშვების სიმართლებულ პირდაპირის და ირიბის ხელისა», რომელშიაც სრულს უარღე-სობას აძღვეს პირდაპირ წერასა. მოჰყავს ერთი ფრიალი სერიოზული მთავარიან მსჯელობანი რუსული ბუჩო-თიღან ბელგიელის დოქტორისა:

«ქალკეს ლიუტტისში მოწყვე-თა ვამიწვეთ დოქტორის ლეზოსის აღმოუქნენია, რომ იმ მოსწავლეთა შორის, რომელნიც სწერენ პირდა-პირის ხელითა, ამართული მხრეცა აქეთ ასში 56%, მარცხენა მხარი აწეული 40%, მარცხენა მხარი აწე-ული 20%. ხოლო სეცა ინგლისურს ირიბს ხელსა ხმარებაში იქ ამართუ-ლი მხრები აღმოსრენია ასში 32%, მარცხენა მხარი აწეული 58%, ხოლო მარცხენა 12-სა. ირიბი ხელი არის ერთი უმთავრესი მიზეზი სიბეცის მოსწავლეთა შფრის და ხერხემლის გარბუნებისა. ლიუტტის ტემე, თვა-ლის ექიმების, მიუტლიბელ საკო-რეზად საულოიან პირდაპირის ხელის ხმა-რებას სკოლებში, თანხმად უკუ-ხან-დის სისტემისა, რომელიც უარევედა წე-რის დროს პირდაპირ დაღლით რე-ვოლი მოწაფეებსა, პირდაპირ ამარ-თული მსხდარაყენენ და პირდაპირ ხელით ეყენრათ. ეს პირდაპირი ხე-ლი ახლა ხმარებაში შემოსულია: ბერლინიში, მიუნხენში, ლიუბეკში, შვეიცარიაში, ავსტრიაში და საფრან-

რე. ვეცადე, რაც შეიძლებოდა, კარ-გად მომეკალათებინა ჩემთვის და და-ვე თბილიად გამეტარებინა. ბუხარში ცეცხლი ვაგაზღე, ჩიხუბი ვაგინმე-თე, წყალი ვაგავიყვედ გროგის და-სალევედ, არხინიან ჩაჯვეტი ღრმა და რბილი სავარტელში და დავიწყე ვა-ხროლის კითხევი.

გარედ ქარიშხლისაგან ისეთი წარ-დენა და ქეტა-ქუხილი იყო, რომ მათ ეფრებოდა, ქვეყანა იქცეოდა. კითხე ვარნა სასიამოვნო. სამცხეს წარმოადგენდა ჩემი თბილი და კოპ-პი ქალისხელი მორთული ოთახი. მაგრამ რა ვინდამ მოსყენებისა მი-ნი ვერ ვეღირსე და ვერა: ჩიხუბს ცეცხლი არ ეკიდებოდა, გროგი უგე-ბური გამოდგა, ვახუშტი არაფერი სირიტერესო არ იყო. ვასართობათ ტელეფონის აპარატონ მივედი აპა-რატში რაღაც ხმა ისმოდა, ყური დაღვევდი. მაგრამ ამ დროს ერთი ისე-თი დამეკუ რომ კაცს ვგონებოდა, ზეცა ჩამოინგრაო. რამდენსმე წამის განმავლობაში, ვარდა საზარელი ვაგვიგინდა-ქუხილისა, არა ისმოდა-რა. ბოლოს, ყოველივე დაწყებდა, და ცხადად ვაგოგონე აპარატონამ შენდგეი სიტყვები:

«კუბოს უფრთხილი!»

გეთმი. დასასრულ ბ-ნი ლეზოსი მი-დის ამ დასკვნამდის: «ირბი ინგლი-სური ხელი ყოველდ მავნებელია ბავ-შვებისათვის. ხოლო პირდაპირ ხელს აქვს უარესობა ყოველი მხრივ და იგი უნდა მიუცილებლად იხმარებო-დეს ყველა პირველ დაწყების სკო-ლებში» (Рус. Видомости 1894 წლის № 28).

ყოველს ექვს ვარეშე უნდა ჩაი-თვალოს, რომ ხსენებული ცენტრე-ბიღან პირდაპირი ხელი მოვეფინე-ბის ევროპასა, ხელარჯველები ვა-დამოვა რუსეთში, სადაც ერთმა წერის მასწავლებელმა ბატონმა პროზოროვმა უკვე სცადა მოსკოვში პირდაპირი ხე-ლი ორის წლის განმავლობაში და მშვენიერი ნაყოფი მიიღო (ეს ფაქტე აღინშნულია ჩვენს რუსულს წიგნე-ში) და ბოლოს თავს დავეცკრავს ჩვე-ნცა, როგორც თავისს უკუცილებლად უღაღატიო მეგობრებსა... ეს გამაჩ-ჯვებდა ქართლის აზრისა ვასწავებს იმასა, რომ თუ ჩვენს ცხოვრებაში მოიპოვება რაიმე წესი, ან ჩვეულება, იგი არ უნდა უარეყო მარტო იმ სა-ბუთებით, რომ სხვა უფრო განათლე-ბულს ქვეყნებში წესს არ არსებო-ბსო. საკურობა თვით ბუნება საგნი-სა ვასინჯეთი ხოლმე, რათა არ ჩა-ვარდეთ იმ სულიერის სასაკლო მდგომარეობაში, რომელიც ქვეყრი-ვით ამოიხატებს იმასა, რასაც უკანა-სკენელი წიგნი ჩასატებს

რუსეთი

სახელმწიფოო ქანებათა სამინი-სტროს შინაგან საქმეთა მინისტრ-თან მორიგებით ნება დაურთავს სა-გებუნებრიო ტროპებისათვის ამ მიმე-ნარე წლის განმავლობაში «გამაჩ-რის სასეურენო კრებანი შენდგე სა-განთა ვანახალველად: 1, უნდა ვა-მორაკეულ იქნას შესაძლად, რომ ცეცხლი მომბათაუც პირდაპირი იქმ-ნება ვანბორკილება სამელიორა-კიო სესხისა; 2, რამდენად ს სურ-

მა შიშმა შემიპყრო; ძარღვებში სისხ-ლი ვაგეენია.

«კუბოს უფრთხილი!» ვაიმეორო ჩემმა იღუმლამა მეგობარმა, და შე-მდეგ ხმა შესწყდა.

სრულიად დავიგინე. ვინ მავრთხო-ბიღებდა? ან რას ნიშნავს ეს ვაგფრ-თხილება? არაფერი არ მესმობა... მხოლოდ ერთი რამ ვიგოძენ, რომ რაღაც ხდებით მომლოდა, და ღო-რისსიბება უნდა მიმელო თავის დასა-ცევილად. სტროს უჯრას გამოვიყე; რკველიერი ამოვიღე და ტყვიები ჩაგვეყე. რველოერი ძველი სისტე-მის იყო და თან დაეანგებულურიც; ამიტომ დიდი იმედი არა მქონდა იმი-სი, მაგრამ სულ არაბარბას, მინც ასე ვაჩრჩიე. დავათხოვიერე ვარევეტე კა-რავის და ვანჯველი საკეტებში; ვაგანე ჩემის ოთახის კარები, რომე-ლიც ზოლისკენ იყო: მიწოდდა კუ-ბოსთვის თვალი მომეკა და ყური მომდლო. შემდეგ სულ აპარატონ მი-ველი და დავეწყე სხვა-და-სხვა სად-გურების კითხევი, დემეზ ხომ არავის გამოგვხავინათ მეთქი.

«აა, არა, არა!» მიხასულეს ყო-ველ მხრიდამ. ჩაფიქრდი, ესტკევი: იქნება სულ მოჩვენება იყო მეთქი; იქნება აღლევებული ოცნება მოქე-მელისა და მეტი არაფერი, მეთქი.

